

Min demokratiska röst

En poddcirkel för att prata demokrati - ordlista

Censur [substantiv, ~en] Censur innebär att myndigheter granskar böcker, filmer, radioprogram och TV-program med mera innan de kommer ut.

Delaktig [adjektiv] Att vara delaktig innebär om att aktivt kunna medverka i och vara en del av samhället. Det innebär att i så hög utsträckning som möjligt kunna välja självständigt, fatta egna beslut och påverka sitt eget liv.

Demokrati [substantiv, ~en] Demokrati betyder ungefär folkstyre eller folkmakt. En grundtanke med demokrati är att den som är medborgare eller bor i ett land ska ha möjlighet att vara med och tycka till om hur landet ska styras, till exempel genom regelbundna val.

Engagemang [substantiv, ~et] Att rikta sina krafter, tid och intresse mot något mer eller mindre ideellt mål; särskilt för att hjälpa och stödja frågan. T ex miljöengagemang, politiskt engagemang.

Etik [substantiv, ~en] Etik handlar om vad som är rätt och fel. Men det behöver inte vara samma sak som det som är rätt och fel enligt lagen. När man funderar över skillnader i vad som anses vara rätt och fel sysslar man med etik. Etiken handlar med andra ord om hur vi tänker och resonerar kring **moral**.

Expert [substantiv, ~en] Expert är en person som vet speciellt mycket om något, som är en specialist.

Glesbygd [substantiv, ~en] Glesbygd är ett stort område där det inte lever så många människor och där befolkningen bor utspritt.

Att inkludera [verb ~de ~t] Att låta ingå som del i en viss grupp. Ofta pratar man om att främja inkludering, skapa ett inkluderande samhälle. I ett inkluderande samhälle kan alla människor vara delaktiga och ingen lämnas utanför, oavsett ålder, kön, funktionsvariation, etnicitet, religion eller ekonomi.

Jämställdhet [substantiv, ~en] Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla viktiga områden i livet. Ett liknande begrepp är jämlikhet, men medan jämlikhet rör alla människors lika värde handlar jämställdhet bara om förhållandet mellan könen.

Klimatförändring [substantiv, ~en] Väder handlar om några dagar och klimat är väder över lång tid. Klimatet förändras exempelvis genom att temperaturen på jorden blir varmare.

Korruption [substantiv, ~en] Korruption är när någon missbrukar sin ställning, sin makt för egen vinning, till exempel genom att ta emot mutor.

Källkritik [substantiv, ~en] Källkritik är att noggrant granska texter, bilder, filmer, ljud och andra källor. Det görs för att bedöma om du kan lita på källan.

Media [substantiv, ~n] kanaler för förmedling av information och underhållning.

Miljö [substantiv, ~n] Det som vi har omkring oss, till exempel inomhusmiljö, naturen, arbetsmiljö.

Minoritet [substantiv, ~en] minoritet betyder mindre tal eller den mindre andelen av något. I ett samhälle är en minoritet en grupp med uttalad samhörighet som kan gälla språk, kultur eller religion, och som utgör en mindre och avgränsad del av befolkningen. I Sverige finns det 5 nationella minoriteter med särskilda rättigheter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar.

Moral [substantiv, ~en] moral är regler för vad som anses vara rätt och fel. Moral och etik används ofta med samma betydelse. Men ibland gör man skillnad på begreppen. Då brukar man mena att moral är det som människor faktiskt gör. Det handlar om hur vi beter oss. Att hjälpa en människa som har det svårt kan räknas som god moral. Andra saker anses inte moraliska (omoraliska). Det är till exempel omoraliskt att lura någon på pengar.

Myndighet [substantiv, ~en] En myndighet är en organ som ska se till att de lagar som riksdag och regering har beslutat om blir verklighet. Energimyndigheten, Migrationsverket, Polisen, Rymdstyrelsen och Skatteverket är några exempel på statliga myndigheter.

Mänskliga rättigheter [substantiv, ~na] Alla människor i världen har rätt till god hälsa, utbildning, frihet, val och så vidare. De mänskliga rättigheterna finns i FN:s konvention om mänskliga rättigheter.

Nationalism [substantiv, ~en] Nationalism är ett tanke-system som bygger på idén om en särskild gemenskap inom nationens gränser. Nationalism har ofta använts för stärka eller skapa en gemensam identitet i syfte att förena folk under en flagga.

Näthat [substantiv, ~et] Man pratar om näthat när någon kränker, trakasserar eller utsätter någon annan person för hot via Internet, till exempel sociala medier eller e-post.

Pandemi [substantiv, ~n] En pandemi innebär att en ny typ av virus sprids och smittar människor i stora delar av världen. Det innebär ofta stora konsekvenser för samhället.

Polarisering [substantiv, ~en] Att avståndet mellan olika politiska åsikter, partier, eller samhällsgrupper ökar, vilket kan leda till svårare dialog eller ökad konflikt mellan parterna.

Politik [substantiv, ~en] Processen att styra ett land eller mindre områden i ett land (t ex **kommunalpolitik** handlar om hur man styr en kommun).

Politiskt parti [substantiv, ~et] Ett parti består av en grupp människor med ungefär samma åsikter som har gått ihop för att arbeta inom politiken.

Regering [substantiv, ~en] Regeringen är den högsta verkställande, eller styrande, myndigheten i Sverige. Den svenska regeringen består av statsministern och de övriga ministrarna (som egentligen benämns **statsråd**). Regeringen är drivande i arbetet med att förändra lagar, och påverkar på så vis utvecklingen i samhället.

Riksdag [substantiv, ~en] Riksdagen är Sveriges folkrepresentation, det vill säga de som företräder det svenska folket. Riksdagen beslutar om lagar som styr hela landet. I riksdagen sitter 349 personer eller **riksdagsledamöter**. De representerar politiska partier och kommer från alla delar av Sverige. Riksdagen utses genom val vart fjärde år då alla medborgare som är minst 18 år får rösta.

Rösträtt [substantiv, ~en] rösträtt är rätten att delta i ett val, till exempel att rösta i val till riksdag, kommunfullmäktige, regionfullmäktige och i folkomröstningar.

Sociala medier [substantiv, ~na] samlingsnamn på kommunikationskanaler som tillåter användare att kommunicera direkt med varandra genom exempelvis text, bild eller ljud, till exempel Facebook, Instagram, YouTube. Till skillnad från **massmedier** (tidningar, radio, TV) bygger de på ett innehåll som produceras av dem som använder dem.

Tillit [substantiv, ~en] Känslan av att kunna lita på någon eller något för att de menar väl, agerar för vår bäst och är trovärdiga. Tilliten till staten bygger på att medborgarna vet vad som väntas av dem och vad de kan vänta sig av staten. Exempelvis är det avgörande att kunna lita på att akutsjukvård och räddningstjänst finns och fungerar när vi kan behöva den.

Utanförskap [substantiv, ~ett] det att stå eller känna sig utanför en viss gemenskap till exempel hemma, på jobbet, eller i samhället i stort.

Välfärd [substantiv, ~en] ursprungligen, graden av medborgarnas välmående. Idag innefattar begreppet det mesta som styr en medborgares levnadsförhållanden, som privatekonomi, bostadsförhållanden, livslängd och mycket annat. Med välfärd eller välfärdsmodell menas också lands struktur för hur välfärden är uppbyggd, till exempel den allmänna rätten till vård, skola och omsorg, liksom rätten att ta del av socialförsäkringssystemet.

Yttrandefrihet [substantiv, ~en] Yttrandefrihet är rätten att få framföra sina åsikter offentligt utan att någon lägger sig i.

